19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔ
ޖުޑީޝިއަރީ ކޮމިޓީ ގެ 32 ވަނަ ބައްދަލުވުން
5 ސެޕްޓެންބަރު 2019
ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތަން: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގެ
ފެށުނު ގަޑި: 21:45

}ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު؛ މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިމްތިޔާޒް ފަހުމީ{
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އައްސަލާމްޢަލައިކުމް. ޖުޑިޝަރީ ކޮމިޓީ ގެ 32 ވަނަ ބައްދަލުވުން ފެށުނީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލަފާކު ރެވެނީ މި
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މި ސެޝަންތަކުގެ މި ދައުރުގެ ފަހު ބައްދަލުވުމަށްވުން ވަރަށް ގާތްކަމަށް އަޅުގަނޑަ ށް
މިހާތަނުން މި ފެންނަނީ. އެހެންވީމާ، މި ކޮމިޓީއަށް މިވަގުތުގައި ހުށަހެޅިފައިވާ، އަލަށް ހުށަ ހެޅިފައިވާ ބައެއް
މައްސަލަތައް ގިނައީ ޢާ އްމު ފަރާތްތަކުން ފޮނުއްވާފައި ހުރި ސިޓީތަކެއް. އޭގެ ސުންގަޑި ކަނޑައެޅުން ނޫނިއްޔާ އެ
މައްސަލަތަކާ ގުޅޭގޮތުން ގޮތްތަކެ އް ނިންމައިލުން. އޭގެ ކު ރީގަ އި ހުރި މައްސަ ލަތައް އަޅުގަނޑުމެން ވާނީ މީގެ ކުރިން
ސުންގަޑި ކަނޑައަޅައި ނިމިފަ. އެއީ އޮކްޓޯބަރު މަހަށް މައްސަލަތައް ލަސްކޮށްފަ. ދެން ވަރަށް އެނޫން ގިނަ
މައްސަލަތަކެއް ވަނީ ކޮމިޓީން މެންބަރުން ގެ އެއްބާރުލެ އްވުމާ އެއްކޮށް ނިންމާފަ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މި ދެންނެވި
ގޮތަށް މި މައްސަލަތައް ބަލާލަން މި ސިޓީތަކުން، އާންމުން ފޮނުއްވާފައި އޮތް ސިޓީތަކު ގެ ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަން
ބަލައިލުމުގެ ޙަރަކާތެއް ހިންގައި ލާނީ. އެގޮތުން ތި ބޭފުޅުންގެ އަތްޕުޅުގައި އޮތް ލިސްޓުގައިވާ 8 ވަނަ ނަންބަރުގައި
އެވަނީ އެގޮތުން ހުށަ ހެޅިފައި އަދި އަލަށް ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލަތައް ފެށޭ ހިސާބު. 8 ގައި މި ފާހަގަކޮށްފައިވާ
މައްސަލައަކީ؛ އާދެ! މި މައްސަލަތަކަށް ދިއުމުގެ ކު ރިން އަޅުގަނޑު މިވަގުތު ކޮމިޓީގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ
މެންބަރުންގެ ނަންފުޅުތައް ދަންނަވައިލަން. ހެންވޭރު ހުޅަ ނގު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން ލަޠީފް
ހިމެނިވަޑައިގެން ދެންމެ މިވަގުތު ކޮމިޓީ ރޫމުން ނުކުމެވަޑައިގެންފި. ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މޫސާ
ސިރާޖް، ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖީހާން މަޙުމޫދު، ހެންވޭރު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޢިއްޒު، އަޅުގަނޑު މާފަންނު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިމްތިޔާޒް ފަ ހުމީ. ކުރިން މި
އިޝާރާތްކޮށްލި 8 ވަނަ ނަންބަރުގައި މި ފާހަގަކުރާ މައްސަލަ އެއީ 3 އަހަރު ދުވަހުގެ ޙުކުމެ އް
ތަންފީޛުކުރަމުންގެންދާ ގ.ބިއުޓީވިލާ/ ދާއޫދު ޖިމްރީޒް ހިތުގެ އޮޕަރޭޝަނެއް ކޮށްފައިވާ މީހަކަށް ވުމުން އޭނާގެ ޙުކުމަށް
ލުއިގޮތެއް ހައްދަވައިދެއްވުން އެދި ފޮނުއްވާފައިވާ ސިޓީ. އާދެ! އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު ފުރަތަމަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޢަލީ ޙުސައިނަށް ފުރުޞަތު އަރުވަން. އެއަށްފަހު ދެން ޖީހާން އިޝާރާތްކުރަ އްވާފައިވާތީވެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ޖީހާނަށް އެއަށްފަހު.
ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި މައްސަލައިގައި ކަމާ ގުޅޭ ފަރާތަށް މި ސިޓީ އެއް ގޮތަކީ
އަޅުގަނޑުމެން ފޯވަރޑްކުރުން ނޫންނަމަ އޭނަ ނުވަތަ އޭނަގެ ވަކީލު މެދުވެރިކޮށް އެންގުން ކަމާ ގުޅޭ ފަރާތަށް އެ

ސިޓީ ފޮނުވާށޭ. ނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން މީގެ ތަފްޞީލަކަށްގޮސް އެއްވެސް ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަގުތު
ދުއްވައިލަންޖެހޭނެ މައްސަލަ އެއް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑަށް ޤަބޫ ލެއް ނުކުރެވޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖީހާން މަޙުމޫދު.
ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖީހާން މަޙުމޫދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމަށް
ތާއީދުކުރަން. އެއީ މި މައްސަލައިގައި އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ވަކި ފިޔަވަޅުތަކެއް އެޅުމުގެ އިޚްތިސާސްއެއް މި
ކޮމިޓީއަކަށް އޮތް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑެއް ޤަބޫލެއް ނުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، މިއީ މާފުށި ޖަލުގައި ހުރި މީހެއް
ކަމަށްވާތީ މިނިވަންކަން ގެއްލޭގޮތަށް ދައުލަތުގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައި ހުރި މީހަކަށްވެފައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި
މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުނު ޖަ ލު އޮޑިޓް ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާހެން ޝަކުވާ އުފުލުމާއި، ޝަކުވާ ހުށަހެޅުމާއި ،
މުއައްސަސާތަކަށް ސިޓީ ޖަލުގައި ތިބޭ ޣައިދީން ފޮނުވުމަށް ވަރަށް ސާފު ދަތިތަކެއް ހުރިކަމަށް އެ ރިޕޯޓުން ވެސް
ފާހަގަކޮށްފައިވާތީ އަދި ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުގެ ރިޕޯޓުތަކުގައި ތަކުރާރުކޮށް ޣައިދީން ފޮނުވާ ސިޓީ ތަންތަނަށް
ރައްދުނުވާކަން އަދި ސިޓީ އެއް ފޮނުވަން ކަރުދާހަކާއި ގަލަމަކާ ހޯދަން ވެސް އުނދަގޫވާކަން ފާހަގަކޮށްފައިވާތީވެ
ބަންދުގައި ހުރި މީހެއް ކަމުގައިވާތީ އަޅުގަނޑުމެން މި ސިޓީ ރައްދުކޮށްދޭންޖެހޭ މުއައްސަސާއަށް ސަމާލުކަމަށް ،
ގެނެސްދޭންޖެހޭ މުއައްސަސާއަށް ފޮނުވުމަށް އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަ ރު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މޫސާ ސި ރާޖް މިވަގުތު.
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާ ސިރާޖް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖީހާން އެ ފާހަގަކުރެއްވި ކަންތައް ހަމަ
ފާހަގަކުރަން. އުސޫލެއްގެ ގޮތުން މި ކޮމިޓީން މި އަންނަ އެއްޗެހި ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން ޖަވާބުދެމުން މި ދަނީ. އެއީ
ކަމާ ނުބެހޭ ކަމެއް ވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނާ ނުގުޅޭ ކަމެއް ވެއްޖެއްޔާ ނުގުޅޭ ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، މާފުށި
ޖަލުގައި އަޅުގަނޑަށް ވެސް އެތާނގައި ލިބިފައި ހުރި މަޢުލޫމާތަށް ބަލާއިރުގަ އި މި ސިޓީއެއް އެއްޗެއް ފޮނުވަން ،
ސިޓީއެއް ލިޔަން ކަރުދާހާއި ގަލަން ލިބުން ވެސް އެއީ ހަމަ ޖީހާން އެ ފާހަގަކުރި ހެން ވަރަށް ވަރަށް ދަތިކޮށް އޮންނަ

ކަމެއް. ގިނަފަހަރު ސިޓީއެއް ލިޔަސް އެ ދާންޖެހޭ ހިސާބަށް ނުދާކަމުގެ ޝަކުވާ ވެސް ހަމަ ވަރަށް ގިނައިން ޖަލުން
އަޅުގަނޑުމެންނާ ދިމާވެފައި ހުރި ކުދިންގެ ފަރާތުން ވެސް މަޢުލޫމާތު ލިބިފައި އެބަހުރި. މި އެއްގޮތަކީ ހަމަ މި
ސިޓީ މި އިންގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން އެ ކަމާ ބެހޭ ފަރާތްތަކަށް މީގައި އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް މިއާއި ގުޅޭގޮތުން ވަކި
އެއްޗެއް އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނޭ ދަންނަވާކަށް. އެ ހެންނަމަވެސް، މި ފޯވަރޑްކޮށްލުން އެއީ މުހިންމުކަމެއް ކަމަށް
އަޅުގަނޑަށް ވެސް ފެނޭ. އެ ހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ޖީހާން އެ ހުށަހެޅުއްވި ހުށަހެޅުއްވުމަށް ތާއީދުކުރަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް ފާހަގަކު ރެއްވި ފަދައިން މި ކޮމިޓީގެ މެންޑޭޓުގެ
ތެރެއަށް ނުފެތޭ މައްސަލައެއް. ދެން މި ސިޓީއަށް ބަލައި ލާއިރުގައި އެބަ ފާހަގަކުރޭ ޞިއްޙީ ޙާލަތު ހުރި ގޮތުން
ޙުކުމަށް، އަދަބަށް ލުޔެއް ހޯދައިދޭން. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ބަލައިލަންޖެހޭ އެއްކަމެއްގެ ގޮތު ގައި އަޅުގަނޑު
ދެކޭގޮތުގައި ސިޓީއެއް މިގޮތަށް މިހެން އައިމަ އަސްލު ވެރިފައި އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނޭނގެ މިއީ އޭނަ ފޮނުވާފައި
އޮތް ސިޓީ އެއް ކަމެއް ވެސް ނޫނިއް ޔާ ކިހިނެއް އައިސްފައި އޮތް ސިޓީ އެއް ކަމެއް ވެސް. ޢާއްމުގޮތެއްގައި ސިޓީއެ އް
މިފަދައިން މީހެއްގެ އަދަބު ލުއިކުރުމުގެ މައްސަލައިގައި އެ ޕްރޮސެސް އެ ހިނގަންޏާ ހިނގާނީ ވަރަސް ފުޅާ
ދާއިރާއެއްގައި ވަކިކަހަލަ ލިޔެކިއުންތަކެއް ވެސް ލިބޭނެ. ޞިއްޙީ ޙާލަތު ހުރި ގޮތް ވެސް އެނގޭނެ. އޭނަތޯ ހުށަހެޅީ.
އެ ހުށަހަޅަން އޮންނަ ފޯމެއް އޮތިއްޔާ އެ ފޯމެއް އެ ފޯމެޓަކާއި އެކަހަލަ ގޮތަކަށް ކަންނޭނގެ ހުށަހަޅަން އޮންނާނީ.
އެހެންވީމާ، މި މިންވަރުން އަޅުގަނޑުމެންނަކަށެއް ބައެ އްގެ އެހެން ކަމާ މު އައްސަސާއެއްގައި ވެސް ދެންނެވުމުގެ
ފުރުޞަތު ވެސް ނޫނިއްޔާ މަޢުލޫމާތަށް ޓަކައި މިކަހަލަ ސިޓީއެއް ކޮމިޓީއަށް ލިބިފައިވޭ. އެހެންވީމާ، މިކަމާ އިގެން
ކުރިއަށް ތި ބޭފުޅުންނަށް އޮންނަ ޕް ރޮސެސްގެ ތެރެއިން އޭނަޔަށް އެއްބާރުލުން ދެއްވައި ހިންގޭނެ ގޮތަ ށް
އެހީތެރިވެދެ އްވުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ދެކޭކަމުގެ ވާހަކައެއް އެގޮތަށް ބަޔާންކޮށް މިކަމާ ބެހޭ މު އައްސަސާގައި ދެންނެވުން
ކަންނޭނގެ ތި ވިދާޅުވަނީ ދެއްތޯ؟ (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަ ހު) އާދެ! ދެންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފާޅުކުރެއްވި ޝުޢޫރުން
ފާޅުކުރެއްވި ޚިޔާލުފުޅުތަކުން މި އެނގެނީ މި މައްސަލައަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ކޮމިޓީގެ މެންޑޭޓުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ
މައްސަލައަކަށްނުވާތީވެ އެ ހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން މި މައްސަލައިގައި ކަމާ ބެހޭ ދައުލަތު ގެ މުއަ އްސަސާއަށް މި
ސިޓީ ފޯވަރޑްކޮށްލައި އެ މުއައްސަސާއެއްގެ ސަމާލުކަމަށް ގެ ނައުމަށް. އެހެންވީމާ، މިގޮތަށް އެ ޖަވާބު މި ދެންނެވި
ގޮތަށް މި މުއައްސަސާއަށް މި ސިޓީގެ ކޮޕީއާ އެކުގައި އަޅުގަނޑުމެން ފޮނުވާލަދެއްވުމަށް އެ މަސައްކަތް ކުރުމަށް.
އެގޮތަށް ހުރިހާ ބޭފުޅުން ވެސް އެބަ އެއްބަސްވެވަޑައިގަންނަވާތީ މިގޮތަށް އިއްތިފާޤުން ފާސްވެއްޖެ. 9 ގަ އި އޮތް
މައްސަލައަކީ ބުރަ ބޮޑު ޖަލު ޙުކުމްތަކަށް ނިމުމެއް ގެނެސް މިހާރު ޢަމަލު ކުރަމުންދާ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ތަރަޙައިގެ
ތެރެއަށް މިފަދަ އެންމެހައި ޣައިދީންގެ ޙައްޤުގައި ޙުކުމްތައް މުރާޖަޢާކޮށްދެއްވައި މިންޖުކޮށްދެއްވުމަށް އެދި

ފޮނުއްވާފައިވާ ސިޓީއެއް. އެއީ ހ.ދުނބުރިފިޔަބުރު/އިބްރާހީ މްމަނިކު 25 އޮ ގަސްޓުގައި މިކޮޅަށް ފޮނުއްވާފައިވާ
ސިޓީއެއް. މި ސިޓީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ބައްލަވާ ލައްވައި މިއަށް ގޮތެއް ނިންމަވާލަދެއްވުން އެދެން.
ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ހަމަ ކުޑަކުޑަކޮށް މި ބަލައިލީ މީގައި އަޅުގަނޑުމެން ނިންމަން ހުރި
މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރޭގައި 9 ވަނަ ނަންބަރާއި، 10 ވަނަ ނަންބަރާއި، 11 ވަނަ ނަންބަރުގައި އަދި 12 ވަ ނަ
ނަންބަރުގައި ވެސް މިހުރި ކަންތައްތަކަކީ އެއް ޓްރެންޑެއް އެބަ ފެނޭ އަޅުގަނޑަށް މީގައި. ނާއިންޞާފުން އެ މީހުން
އެބަ ޤަބޫލުކުރޭ އިންޞާފުވެރިކޮށް ނޫންކަމަށް ޙަޤީޤަތުގަ އި އެ މީހުންނާ ދޭތެރެ ކަންތައް ކުރެވިފައި ހުރީ. އެހެންވީމާ،
އެކި ގޮތްގޮތުން ޙުކުމްކުރެވި ޖަ ލަށް ލެވިފައި ތިބި މީހުންތަކެއްގެ ފަރާތުން ސިޓީތައް އައިސްފައި ހުރީ. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވެނީ މިފަދަ ސިޓީތައް ހަމަ އެހެން ދިމަދިމާލަށް ވެސް ގޮސްފައި ހުންނާނެ ކަމަށް. ހަމަ
އެއާއެކީގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން މިވަގުތު ވެސް މިއީ އަދި ޙުކުމުގައި ތިބި މީހުން. ޙުކުމެއް ނެތި
ވާނުވާގައި ތިބި މީހުން ވެސް އެބަތިބި އެތަކެއް ބައިވަރު މީހުން އިނގޭތޯ. 2 އަހަރު، 3 އަހަރު، 8 އަހަރު މިހެން
ތިބި ހަމަ ވަރަށް ގިނަ މީހުންތަކެއް އެބަހުރި، އެބަތިބި. ހަމަ އެއާއެކީގައި ސިޓީތަކުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އެބައިނގޭ އެ މީހުން އެ ޤަބޫލުކުރާ ގޮތާއި އިންޞާފުގެ ހަމަތަކާއި، އުސޫލުތަކުން ބޭރުން ނުވަތަ ގާނޫނީ
ކަންތައްތައް އޭރުގައި ހުރި ގޮތުން އަދި ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް މިހާރު ޢަމަލުކު ރެވެމުންދާ ޤާނޫނުއަސާސީން ކަށަވަރުކޮށްދޭ
ޙައްޤުތަކާއި މި މިނިވަންކަމުގެ ތެރޭގައި އެކަށީގެންވާ ޝައްކެއް ނެތް މިންވަރަށް މީހެއްގެ މައްޗަށް ސާބިތުވާ
މިންވަރަށް މީހެއްގެ މައްޗަށް ސާބިތުވެގެން ނޫން ގޮތްގޮތަށް މީހުންނަށް ޙުކުމްކުރެވިފައި ހުރިކަމަށް ވެސް މި
ސިޓީތަކުން ހަމަ ގައިމު ވެސް މި ޚު ލާޞާ ކިޔައިލީމަ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ ފެނޭ. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
އަޅުގަނޑުމެން ތަންކޮޅެއް ފުންކޮށް މިއާއި އެއްކޮށް މުޅި މައްސަލައާމެދު ވެސް އެބަޖެހޭހެން ވިސްނަން ޖަލުގެ
އޮޑިޓެއް ކަހަލަ އެއްޗެއް ނަމަވެސް ހަދައިގެން މިވަ ގުތު އެކިއެކި ޙުކުމު ގައި ޖަލަށް ލެވިފައި ތިބި މީސްމީހުން ޖަލަށް
ލެވިފައި ތިބި ގޮތާއި މި ހުރިހާ ކަމެއް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭހެން ރިވި އުއެއް ހަދަން. އެއީ އިއްޒަތްތެ ރި
މުޤައްރިރަށް ވެސް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިހާތަނަށް ވެސް ޙުކުމްކުރެވެމުން މި އައީކީ
އެހެންނަކުންނެއް ނޫން. ހަމަ ހިތަށްއެރީމާ ހަމަ ނަމަވެސްއޭ ކިޔާފައި ވެސް ހަމަ ޙުކުމްކުރީ. ސިޔާސީގޮތުން ހަމަ
ކިރިޔާ ވެސް ކުލައެއް ޖެހިފައި ނުވަތަ އިދިކޮޅު މީހެއްހެން ހީ ވާ މީހާއަށް އެންމެންނަށް ޙުކުމްކުރީ. ދެން ހަމަ
އެގޮތަށް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށް ލަން ބޭނުން އިއްޔެ ޓު ވިޓަރގައި ވެސް މީހަކު އޮތް ފާހަގަކޮށްފައި ޓެރަރިސްޓް ނޫން
އެހެން އެންމެންނަށް ޓެ ރަރިޒަމްގެ ޙުކުމް ވެސް، ދަޢުވާ ވެސް ކޮށްފިއޭ. އޭގެ ތެރެއިން ގިނަ މީހުންނަށް ޙުކުމް ވެސް
ކޮށްފި. އެހެންނަމަވެސް، ޙަޤީޤަތުގައި މިޤައުމުގައި ޓެރަރިޒަމް ހިންގާ ޖަރީމާތައް ހިންގާ މީހުން މިތިބީ ދޫވެފަ.

އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ފެނޭ ޖަލުގައި ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ޖަލު ގެ ޙުކުމްތަކުގައި ބަންދުކުރެވިފައި ތިބި މީހުންނާ
އަދި ވާނުވާގައި ބަންދުގައި ތިބި މީހުންނާ ގުޅޭގޮތުން އަ ޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ފަރާތުން އަދި
އަޅުގަނޑުމެން ނޫނަސް މިކަމާ ގުޅޭ ކޮމިޓީއެއް މެދުވެރިކޮށް ނަމަވެސް އޭގެ އޮޑިޓެއް ހަދައި، އެ މީހުންނާ ދޭތެރެ
ޢަމަލުކުރާނެ ގޮތަކާ ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ބަޙުސްކޮށް ގޮތްތަކެއް ނިންމަން. އެހެންވީމާ، ހަމަ އަޅުގަނޑު
ޚިޔާލެއްގެ ގޮތުން އެކަން ހުށަހަޅައިލީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެ ރި މެންބަ ރު ޢަލީ ޙުސައިނަށް. އެނގިވަޑައި ގަންނަވާނެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް
ފޮނުއްވާފައިވޭ ސަރުކާރުން އެކުލަވާ ލި އޮޑިޓް ރިޕޯޓެއް. ސަރު ކާރުން ޖަލުގައި ހައްޔަރުކުރެވިފައިވާ މީ ހުންގެ ކަންތަކާއި
އަދި ޖަލު ގެ ޙާ ލަތްތައް ދެނެގަތުމަށް. އޭގެ އޮޑިޓް ރިޕޯޓުގެ މައްސަލަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމިޓީއެއްގައިވޭ. އެއީ ހިއުމަން
ރައިޓްސް ކޮމިޓީގައި. އެ ކޮމިޓީން ވެސް ކުޑަ ކޮމިޓީއެއް އެކުލަވައިލާ މަސައްކަތްތައް މިހާރު ނިމުމަކާ ހަމައަށް
ގޮސްފައި އޮތީ. އެހެންވީމާ، މީގެ ތެރެއިން ތި ވިދާ ޅުވާ ޙައްލުތައް އި ރާދަކުރެއްވިއްޔާ ލިބޭނެ މަ ގަށް
މަސައްކަތްކުރުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން އެދޭކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވުނު ރިމާންޑުގެ ގޮތު ގައި
ހައްޔަރުކޮށްފައި ތިބޭ މީހުންގެ އަދަދު ވެސް މާގިނައިން ތިބިކަމާއި އަދި ހަމަ އެއާއެކުގައި ޙުކުމް ތި ވިދާޅުވި ގޮތަށް
ވަރަށް ނާއިންސާފު ޙުކުމް އިއްވިގެން ޖަލުގައި ހައްޔަރު ގައި ތިބި މީހުންތަކުގެ އަދަދު ވަރަށް ގިނަކަން. އެހެންވީމާ ،
މިއީ އަޅުގަނޑުމެން މި ގެންނަ އިންޞާފުގެ މި ނިޒާމަށް ގެންނަ ބަދަލުތަކުގެ ތެރެއިންނާ އަދި ސަރުކާރުން ވެސް
ވިސްނާވަޑައިގަންނަވާނެ ކަމެއް ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ. އެއީ އޮޑިޓް ރިޕޯޓު ވެސް ހައްދަވައިގެން
އެއަށް ޢަމަލުކުރެވޭ ގޮތްތައް ފެންނާނެ މަގަށް މަސަ އްކަތްކުރައްވަމުންދާކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ.
އެހެންވީމަ، ތި ވިދާޅުވި ގޮތަށް ހަމަ މި މައް ސަލަތައް ވެސް އޭގެ ތެ ރެއަށް ވަދެގެން ގޮސް ޙައްލު ލިބޭނެ
ގޮތަކަށްވުން އެއީ އަޅުގަނޑުމެން އެދޭގޮތަކީ. ޖުމްލަ ޙައްލެއް ހޯދަންޖެހިފައިވާކަން އެންމެންނަށް ވެސް އެބަ
ޤަބޫލުފުޅުކުރެއްވޭ. ދެން މި ސިޓީ އަޅުގަނޑުމެން، އަޅުގަނޑު އެދެން ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް ވިދާޅުވެދެއްވުން.
ދެން ފަހަރުގައި ނުކުތާއެއް އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީގެ ސަމާލުކަމަށް އަންނަންޖެހޭ އެ ހެން ނުކުތާ އެއް ވެސް އޮވެދާނެ
ކަމަށް ޓަކައި ފުރިހަމައަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ސިޓީ އަލުން އެއްކޮށް ކިޔާ ލުން ވެސް އެއީ މުހިންމުކަމެއް ގެ ގޮތުގައި
ދެކެން.
ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖީހާން މަޙުމޫދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑުމެން ދެންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަ ލީ ޙުސައިން، އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މޫސާ ސިރާޖް އަދި މުޤައްރިރާ އެއްކޮށް ޑިސްކަސްކުރި ގޮތަށް އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅާލަން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ލިބޭ ޖުމްލަ ހުރިހާ ސިޓީއަކަށް ލިބުނީމަ އަންގައިލަންޖެހޭނެކަން އަޅުގަނޑުމެން. ހަމައެކެނި ޖަލުން އެކަނިތޯ
ނޫނެއްނޫންތޯ. ޖުމްލަކޮށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސިޓީއެއް ލިބުނީމަ އެއަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިއްޖެކަމާއި އެއަށް
ރިޢާޔަތްކުރާކަން އަންގާ ލަންޖެހޭނެ. އަދި އެއާއި ގުޅިގެން ފިޔަވަޅެއް އަޅާކަމުގައި ވަނީނަމަ އެހެން ތާކަށް ފޯވަރޑްކުރި
ކަމުގައި ވިޔަސް އަޅުގަނޑުމެންގެ މެންޑޭޓް ނޫންކަމަށް ވިޔަސް އެ ފަ ރާތަކަށް އެއަށް އަޅުގަނޑުމެން
ޢަމަލުކޮށްފިކަމާއި، އެ ލިބޭ ސިޓީތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން އިޖާބަދޭކަން ދެއްކުމަށް ޓަކައި އަދި އެ ތަސައްލީ އެ
މީހުންނަށް ދިނުމަށް ޓަކައި ރިސިޓެއް، އެކްނޮ ލެޖްމަންޓް ރިސިޓެއް ފޮނުވައިލުން އެއީ ހަމަ މި ކޮމިޓީން ޢާއްމު
އުސޫލެއްގެ ގޮތުން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ކަނޑައަޅައިދެއްވުމަށް ހުށަހަޅަން. ދެން އެއަށްފަހު ކުރިން
އަޅުގަނޑުމެން ނިންމި މައްސަލައި ގައި ފާ ހަގަކޮށްލަން އަޅުގަނޑުމެން އެ ސިޓީ ފޮނުވަންޖެހޭ އިދާރާއަކީ ކްލެމެންސީ
ބޯޑުކަން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު، އިއްޒަ ތްތެރި މެންބަރު. އާދެ! 9 ވަނަ ނަންބަރުގައި މިވާ
އިބްރާހީމް ނަވީން ފޮނުއްވާފައިވާ އެ ސިޓީގައި ދެންމެ ހަމަ އެހެން ފާޅުކުރެއްވި ޚި ޔާލުފުޅާ އެއްގޮތަށް އެގޮތަށް
ޢަމަލުކުރެއްވުމަށް އެހެން ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް ޤަބޫލުފުޅުކުރައްވާ ކަމަށްވާތީވެ އިއްތިފާޤުން އެ ގޮތަށް
ފާސްވެއްޖެ. 10 ގައި މިއޮތީ މި ސިޓީ ހުށަހެޅުއްވި ފަރާތުގެ ފިރިމީހާ ޝާހީން އިބްރާހީމްދީދީގެ ޝަރީޢަތް ވީ
އެންމެ އަވަހަކަށް ކުރިއަށް ގެންގޮސް ނިންމަވައިދެއްވުމަށް ނުވަތަ ޝަރީޢަތް ނިމެންދެން ޖަލު ބަންދުން
ދޫކޮށްދިނުމަށް ވެވެން އޮތް އެހީތެރިކަމެއް ވެދެއްވުން އެދި ފޮނުއްވާފައިވާ ސިޓީއެއް. އެއީ ޝާލިޔާ އަޙްމަދު/ ލޮ ޓް
11256 ހުޅުމާލެ. އެއީ ވެސް އަލަށް ކޮމިޓީއަށް ލިބިފައިވާ މައްސަލައެއް. މި މައް ސަލައިގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން
ކޮމިޓީން ގޮތެއް ނިންމުން. މި ސިޓީ ފޮނުއްވާފައިވަނީ އެ ޖަލުގައި މިވަގުތުގަ އި ޙުކުމަކާ ނުލައި ހައްޔަ ރުގައިވާ މީހާގެ
އަނބިމީހާ. އެހެންވީމާ، މި ސިޓީ އަޅުގަނޑުމެން ޖަވާބެއްދޭންޖެހެނީކީ ޖަލަ ކަށް ނުވަތަ ކުރި ސިޓީ ގޮތަށް.
އެހެންނަމަވެސް، އަނބިމީހާއަށް ދޭ އިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން މީގެ ކުރީގައި މި ބާވަތުގެ ސިޓީތަކަކަށް ޖަވާބުދެވިފައިވޭ.
އެ ސްޓޭންޑަޑަށް ޖަވާބެއް ދިނީމަ ރަނގަޅުވާނެކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ. އެއީ މި ކޮމިޓީން ބަލާ ބާވަތުގެ
މައްސަލައެއް ނޫނޭ. އެހެންނަމަވެސް، މި ބާވަތުގެ މައްސަލަތަކަކަށް ޖުމްލަ ޙައްލު ހޯދުމުގަ މަސައްކަތްތަކެއް
ޖުޑީޝަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުން ވެސް ފައްޓަވާފައިވޭ މައްސަލަތައް ލަސްވާ މައްސަލައާ އަދި އަޅުގަނޑުމެން މި
މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިފައި ވެއްޖެއޭ މިކަމާގުޅޭ ޙުކުމެއް ނެތި ޖަލުގައި ހައް ޔަރުގައި ތިބޭ މީހުންނާއި ނުނިމިވާ މީހުންގެ

މައްސަލަތަކުގައިވާ މީހުންގެ ކަންކަން. އެއަށް ޖުމްލަ ޙައްލު ހޯދުމުގެ މަސައްކަތް މަޖިލީހުން ކުރަމުން ގެންދާނެ
ކަހަލަ ޢިބާރާތަކުން އަޅުގަނޑުމެން މީގެ ކުރީގައި ޖަވާބެއްދީފައިވާނީ. އެހެންވީމާ، އެ ފޯމެޓަށް މި ޖަވާބު ދެވޭނެ
ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ކަންތައް ކުރީމަ ރަނގަޅަށް ހުންނާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެނީ. އެހެންވީމާ، ހުރިހާ
މެންބަރުންވެސް މިގޮތަށް ޤަބޫލުފުޅުކުރައްވާތީވެ އިއްތިފާޤުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި މައްސަލަ ވެސް ނިމިއްޖެ. ދެން
އޮތް މައްސަލައަކީ 11 ގައި އޮތް މައްސަލަ. އެނބުރި މުޖުތަމަޢަށް ގޮސް އަނބުރުވެރި ދިރިއުޅުމެއް އުޅުމުގެ
ފުރުޞަތު ލިބޭނޭ ގޮތެއް ހައްދަވައިދެއްވުމަށާއި އަދި އެފަ ދަ އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ކުރެވެމުންދާނަމަ އެކަމެއް
ޙިއްޞާކޮށްދެއްވުން އެދި އަޙްމަދު ފިރުޝާން / މ.ބެރެބެދިގެ ފޮނުވާފައިވާ ސިޓީ އެއް އަލަށް މި ކޮމިޓީއަށް ހުށަހެޅު ނު
ސިޓީއެއް މިވެސް. ދެން މި ސިޓީއަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ގޮތެއް ނިންމާލަން. އާދެ! މި ސިޓީ އަކީ ހުޅުމާލޭ
ޖަލުގައި ހައްޔަރުކުރެވިފައިވާ މީހެއް މަސްތުވާތަކެތި ބޭނުންކުރުމުގެ މައްސަލައެއްގައި ހައްޔަ ރުކުރެ ވުނު ވަރަށް ދިގު
މުއްދަތެއްގައި އެކި ގޮތްގޮތުން މިހުންނަނީ 39 އަހަރުގެ ޙުކުމެއް މިހާރު އޮތްކަމަށް މި ބަޔާންކޮށްފައި މިވަނީ.
އެހެންވީމާ، މަސްތުވާތަކެތި ބޭނުންކުރުމުގެ ކުށެ އްގެ މައްސަލައެއްގައި މި ގޮތަށް މިހާދުވަސްވަންދެން ހުންނަ ހުރުމުގެ
ކަންބޮޑުވުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމިޓީގަ އި އެބައޮތް. މި ސިޓީއަށް ޖަވާބެއް ދެއްވާއިރުގަ އި ކުރީގައި ވެސް
އަޅުގަނޑުމެން މިއަށް ޖަވާދުދެމުންދިޔަ އުސޫލުން މި ސިޓީ ފޮނުވި ފަރާތަށް ޖަވާބެއްދޭންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން
ޤަބޫލުކުރަނީ. މި ސިޓީގެ ޖަވާބުގައި އަޅުގަނޑުމެން ޖަލު ގެ ރިފޯމް މީހުން ޖަލަށް ލެވިފައިވާ ގޮތްތަކާއި ޙުކުމްތަކަކާއި
މިހެންގޮސް ހުރި މައްސަލަތަކުގެ މައްސަލަތައް ބަލަމުންދާކަން ފާހަގަކުރަންވާނެ މަޖިލީހުގެ ސަމާލުކަމަށް އައިސް
އެކަމުގެ މަސައްކަތްތަ އް ކުރަމުންދާކަމުގެ އަދި އެފަދަ އުއްމީދެއް ދެވިގެން އަޅުގަނޑުމެން ޖަވާބެއްދިނުން ކަންނޭނގެ
މި ރަނގަޅުވާނީ. އާދެ! ހުޅުމާލޭ ޖަލުން އަޙްމަދު ފިރުޝާން އެ ފޮނުއްވާފައިވާ ސިޓީއަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން
އޭނައަށް ޖަވާބެއް ދޭން. އެއީ މީގެ ކުރީގައި އަޅުގަނޑުމެން ދެމުންދިޔަ ސްޓޭންޑަޑު ޖަވާބު. އަދި ހަމަ އެއާއެކުގައި
މި މައްސަލަ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ކުލެމެންސީ ބޯޑަށް ހުށަހެޅުމަށް މެންބަރުން އެގޮތަށް ތާއީދުކުރައްވާތީވެ
އިއްތިފާޤުން އެހެންވީމާ، މިކަން ނިމިއްޖެ. ދެން އޮތް މައްސަލައަކީ، އާދެ! މާފުށީ ޖަލުން ހައްޔަ ރުކޮށްފައިވާ
އިބްރާހީމް ނަވީން ފޮނުވާފައިވާ ސިޓީއަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ޖަވާބުދިނުމަށް ހަމަ އެ ޣައިދީއަށް ވެސް ޖަވާބުދީ
އަދި އެ ސިޓީއަށް ޖަވާބުދިނުމުގައި ވެސް އޭގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންބޮޑުވުމުގެ މައްސަލައަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން
އަލިއަޅުވާލައި އެއީ ޢާއްމުގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ދޭ ޖަ ވާބުގައި ހިމަނާ ބައެއް ޖަލުގެ އޮޑިޓު ރިޕޯޓަކާ ގުޅިގެން
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން އެ މަސައްކަތްކުރަމުންދާކަމާއި ޖަލުގައި ހައްޔަރުކުރެވިފައިވާ މީހުން ޙުކުމެއް އިއްވައިގެންނާއި
ޙުކުމެއް ނުއިއްވި ހައްޔަރުގައިވާ މީސްމީހުންގެ މައްސަލަތަކެއް ޖުމްލަ ޙައްލު ހޯދުމުގެ މަސައްކަތެއް ވަރަށް ފުޅާ
ދާއިރާއެއްގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިގެން އަދި އެ މަސައްކަތްކުރަމުންދާ ކަމުގެ މަޢުލޫމާތެއް ވެސް އެ
ސިޓީގައި ހިމަނާލުން ޖަވާބުގައި. އާދެ! އިބްރާހީމް ނަވީން އެއީ މާފުށީ ޖަލުން ފޮނުވި ސިޓީއެއް ދެންމެ

އަޅުގަނޑުމެން މިދެންނެވި ޖަވާބުދީ އެ މައްސަލައިގަ އި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގޮތެއް މިގޮތަށް ނިންމުނު ކަމަށް
ކަނޑައަޅަން. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ކޮމިޓީން ބަލާ ޒާތުގެ އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީ މެންޑޭޓުގައި ނުހިމެނޭ
މައްސަލައެއް. އެހެންނަމަވެސް، މި މައްސަލަ ޖަލުގައި މީހުން ބަންދުކޮށްގެން ގެންގުޅޭ މައްސަލަތަކުގައި
އަޅުގަނޑުމެން މަޖިލީހުން އެބަ ފިޔަވަޅުތަކެއް އަޅަމުންދާކަން އެއީ ޖަލު އޮޑިޓު ރިޕޯޓާ ގުޅިގެން. އެ ވާހަކަ ވެސް
ބަޔާންކޮށްލާފައި ޖަވާބެ އް ދިނުން. އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޖީހާން.
ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖީހާން މަޙްމޫދު ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
ޖަލު އޮޑިޓު ރިޕޯޓުގެ މަސައްކަތް ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑު ޖެންޑަރ ކޮމިޓީން ކުރަމުންގެންދާތީވެ މި ސިޓީތަކުގައި
މި ފާހަގަކުރާ ބައެއް ނުކުތާތަކަކީ މިހާރު ޖަލު އޮޑިޓު ރިޕޯޓުގައި ހުރި ނިޒާމީ މައްސަލަތަކަކަށް ބަލާފަ އި މިގޮތަށް
އިންޑިވިޖުއަލްސް އެ މީހުން ތަޙައްމަލުކުރަމުންދާ ދަތިތަކާ ކުރިމަތިވީ އުނދަގޫތަކާއި މި ބޮޑެތި ޙުކުމްތަކާއި މި
ވާހަކަތަކެއް ރިފްލެޓުވެފައި ޖަލު އޮޑިޓު ރިޕޯޓުގަ އި ނެތް. އެއީ އޭގައި ހުރީ ނިޒާމީ މައްސަލަތަކާއި ޖަލުގައި ތިބޭ
މީހުންނަށް ޓްރީޓުކުރާ ގޮތުގެ ވާހަކަ މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު އަރިހުން
މި އެދެނީ މި ހުރިހާ މިގޮތަށް އަންނަ ޖަލަށް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިކަމާ ޑެލިބްރޭޓުކުރަމުން މި ކޮމިޓީގަ އި ދާއިރު
މިހާރު މިވަގުތު މި ލިބިފައި ހުރި ސިޓީތަކުގެ ކޮޕީއެއް ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީއަށް ލިބިދާނެތޯ .
އޭރަށް އަޅުގަނޑުމެން ޖުމްލަ ގޮތެއްގައި ސިސްޓެމިކު ޙައްލަކަށް، ނިޒާމީ ޙައްލަކަށް ވިސްނާއިރު މިމީހުން މި
ފާހަގަކުރާ ހުރިހާ ކަމަކަށް ހުރިހާ ސިޓުއޭޝަނަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްލުމުގެ ނިޔަތުގަ އި.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ތި ފާ ހަގަކުރެއްވީ ވަރަށް ރަނގަޅު ވާހަކަފުޅެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން. އެއީ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ތި ފާހަގަކުރެއްވި ވާހަކަފުޅުތަކަކީ އޮޑިޓު ރިޕޯޓުގައި އެ ހެރަ ސިސްޓެމެޓިކު މައްސަލަތަކުގެ
ވާހަކަ ދައްކާއިރު އެއަށް އިތުރަށް ސަޕޯޓިވް ޑޮކިއުމަންޓުސްތަކެއް މި ލިބެނީ. އެއީ ޖަލުގައި އިޑިވިޖުއަލްގެ ފަރާތުން
ލިބޭ މަޢުލޫމާތު މި ލިބެނީ ޖަލުގައި ތަޙައްމަލުކުރާ މީހުންގެ ފަރާތުން. އެހެންވީމާ، މި ސިޓީތަކުގެ ކޮޕީ ހިއުމަން
ރައިޓްސް ކޮމިޓީއާ ޙިއްޞާކުރުމަށް ތާއީދު، ދެންމެ ތި ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމަށް ތާއީދު ވެސް ލިބިފައިވަނީ. ކޮމިޓީގެ
ހުރިހާ މެންބަރުން އެކަމަށް އެބަ އިއްތިފާޤުވޭ. އެހެންވީމާ، މި ކޮޕީތައް ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޓީއާ
ޙިއްޞާކޮށްލަދެއްވުން އެދެން. އާދެ! ދެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރެއްވި ސިސްޓެމެޓިކު މައްސަލަތަކުގެ ވާހަ ކަ
އެ ހިއުމަން ރައިޓްސް އޮޑިޓު ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކުރައްވާފައިވާ ކަމަށް. މި ސިސްޓެމެޓިކު ވާހަކަތައް
ފާހަގަކުރައްވާފައިވުމާއެކުގައި ވެސް އޭގައި، ރިޕޯޓުގައި އަޅުގަނޑު ހަނދާންވާގޮތުގައި ފާހަގަކޮށްފައި ވޭ މިމީހުންނަށް

ލުއިތައް ލިބެންޖެހޭނެކަމާއި މި. އެހެންވީމާ، މިހާރު ވެސް އެ ރިޕޯޓުން ވެސް ފާހަގަވޭ މި ޙާލަތުގައި ތިބި މީހުން
ލުއިގޮތްތައް ވެގެންދާންޖެހޭނެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރެކޮމަންޑޭޝަންތަކަށް ވެސް ވާންޖެހޭނީ އެއީ ކަމަށް ދެކެނީ.
ހިންނަވަރު ދާ އިރާގެ މެންބަރު ޖީހާން މަޙްމޫދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު ހަ އޮޑިޓު ރިޕޯޓު ޖެނެރަލީ ލުއިތަކެއް ލިބެންޖެހޭނެ ކަމަށް ފާހަ ގަކޮށްފައި ވީނަމަވެސް
އަޅުގަނޑު ހިތުން މިހާރު ޑީޓެއިލް މަސައްކަތެއް މި ކޮމިޓީން އަޅުގަނޑުމެން މި ކުރަނީ. އެއީ އެބަ ވަރަށް ބައިވަރު
ޕޮލިސީ، މަޖިލީހަށް ލިބި ގެންވާ އިޙްތިޞާސްގެ ތެރެއިން ޕޮ ލިސީ ސަޖަސްޝަން އަޅުގަނޑުމެން މި ހުށަހަޅަން މި
ގަސްދުކުރަނީ ހޯމް މިނިސްޓްރީއަށް. ދެން ޖުމްލަ ކޮށް ސަރުކާރަށް ވެސް. އެހެންވީމާ، ޕޮލިސީ ސަޖަސްޝަންސް
ފަރުމާކުރުމުގައި އަޅުގަނޑު ހިތުން މިއީ ވަކިވަކި ސިޓުއޭޝަންތައް މި ސިޓީތަކުން ވަރަށް ފާޅުކަންބޮޑުގޮތެއްގައި އެބަ
ސިފަކޮށްދޭ މި ޙާލަތްތައް. އެހެންވީމާ، މި އެއްކަމަކަށް މި ސާލަކަށް ލުއި ލިބެންޖެހޭ މީހުން ކެޓެގަރައިޒުކުރުމުގަ އި
ނުވަތަ ޝޯޓުލިސްޓު ކުރުމުގައި ވަރަށް ބޮޑުއެހީއަކަށް އެބަ ވޭ މިކަހަލ ސިޓީ. މި އެއްޗެއްސެ އް އޮޑިޓު ރިޕޯޓަ ކު ނެތް.
މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސާފުކޮށް ކޮމިއުނިޓީ ސެންޓެންސިންގ ޕްރޮގްރާމަކަށް އެލިޖިބަލް މީހުން އެލިޖިބަލް
މިސާލަކަށް މިކަހަލަ ޙާ ލަތްތަކުގައި ތިބޭ އެމީހުން އެލިޖިބަލްކުރުމަށް އަދިވެސް ރީހެބިލިޓޭޝަން ޕްރޮގްރާމެއްގައި
އެންގޭޖުކުރަންޖެހޭ މީހުން ކޮންމެ ރީހެބިލިޓޭޝަން ޕްރޮ ގްރާމަކަށް ބަދަލުކުރުމާއެކު އޭނައަށް މިނިވަންކަން
ހޯދައިދިނުމަށް. ހަމަ މިއާއެކު، ރިހެބިލިޓޭޝަން ޕްރޮގްރާމަކީ ލާމަރު ކަޒުވެގެންދާންޖެހޭނެ ކަމެއް ކަމަށް ހެލްތު
މިނިސްޓްރީން ރީޖަނަލް ހެލްތު ސެންޓަރުތަކުގައި ޑިޓޮކްސި ފިކޭޝަން ސެލްތައް ގާއިމުކޮށްދިނުމާއި އަދި މިކަހަލަ
މީހުން އަނބުރާ މުޖުތަމަޢަށް ދިޔައީމަ އެމީހުންގެ ދިރިއުޅުން އިޔާދަކުރެވޭނެ ގޮތްތަކަށް ޕްރޮ ގްރާމުތަކެއް ރާވާފައި
ރިލީޒުކުރީމަ ދެއްތޯ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޖުމްލަ ޙައްލެއް ލިބެން މި އަންނަނީ. އެހެންވީމާ، މިމީހުން އެބަ މި ވަކިވަކި
ސިޓީތަކުގަ އެބަ ފާހަގަކުރޭ އެމީހުންގެ އާއިލާތަކަށް ވެސް ވާގޮތް. އާއިލާ ރޫޅިފައިވާ ގޮތް. އާއިލާތަކުން އެބަ ބުނެދޭ
އެމީހުންނަށް ދިރިއުޅުން އުޅެން ދަތިވެފައިވާ ގޮތް. އެހެންވީމާ، މިކަންކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ރިޢާޔަތްކުރަންޖެހޭ ޖުމްލަ
ޙައްލަކަށްދާއިރު. އެހެންވީމާ، މި ސިޓީތަކުގެ މަޢުލޫމާތު ހަމަ ވަރަށް ވެސް މުހިންމު. މިވަރަކަށް އޮޑިޓު ރިޕޯޓަކު
އަސްލު ރިފްލެކްޓުވެފައެއް ނެތް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވަ ރަށް ރަނގަޅު ވާހަކަފުޅު ތި ފާޅުކުރެއްވީ. ތި ރިޕޯޓު ތައްޔާރުވެގެން ހިއުމަން ރައިޓްސް
ކޮމިޓީން ނިމިގެންދާއިރު ތިކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރެވިފައި ހުރުމަކީ ވަރަށް ފުރިހަމަކަމެއް ލިބިގެންދާނެ ކަމެއް. އަސްލު
ހޯދަން މިއުޅޭ ޙައްލު ލިބިގެންދާކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވެނީ. ދެން މިއޮތް މައްސަލައަކީ 12 ވަނައިގަ އި މިއޮތް

މައްސަލަ. އެއީ ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ކުރެއްވި ނާ އިން ޞާފު 25 އަހަރުގެ ޖަ ލުގެ ޙުކުމެއް މުރާޖަޢާކޮށް
އިސްތިޢުނާފްކޮށްދެއްވުމަށް އެދި ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހަށް ހުށަހެޅުމުން އެ އޮފީހުން އެކިފަހަރުމަތިން ދެއްވާ
ތަފާތު ޖަވާބާއި ޢަމަލުކުރައްވާ ގޮތް ޙިއްޞާކު ރައްވަ އި ފޮނުއްވާފައިވާ ސިޓީއެއް. އެއީ ޢަބްދުއްލަޠީފް / ދެކުލައަރާގެ ،
ސ.ހިތަދޫ. ފޮނުވާފައިވާ ސިޓީއެއް ހަމަ އައްސޭރި ޖަލުން. އެހެންވީމާ، މި ސިޓީއާމެދު ވެސް ގޮތެއް މެންބަރު ން
ނިންމަވައިދެއްވުން އެދެން. ގުރައިދޫ ދާއިރާ ގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރިޡާ އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީއާ
ބައިވެރިވަޑައި ގެންފި. އާދެ! އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން އިނގޭތޯ މި އަށްސޭ ރިޖަލުން ޢަބްދުއްލަޠީފް މި ހުށަހެޅުއްވި
މި ސިޓީ. މިއީ ޕްރޮސެ ކިއުޓަރ ޖެނެރަލަށް އެޑްރެސްކު ރައްވައި ފޮނުވާފައިވާ ސިޓީއެއް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއޮތީ
ކޮޕީކޮށްފަ. އޭގެ ތެރޭގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރި އްޔާއަށް ވެސް، އުއްތަމަ ފަނޑިޔާރަށް ވެސް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހު ގެ
ރައީސަށް، ސިވި ލް ސަރވިސް ކޮމިޝަން، ހައި ކޯޓަށް މިތަންތަނަށް ކޮޕީ. އޭގެ ކޮޕީއެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް
ލިބިފައި މިވަނީ. ދެންމެ އަޅުގަނޑުމެން މި ދަންނަވާލި ސިޓީ އެއީ އަށްސޭރި ޖަލުން ޢަބްދުއްލަޠީފް / ސ.ހިތަދޫ،
ދެކުލައަރާ ގެއިން ފޮނުވާފައިވާ ސިޓީއަކީ ޕްރޮސެކި އުޓަރ ޖެނެރަލަށް އެޑްރެސްކުރައްވައި ފޮނުވާފައިވާ ސިޓީ އެއް. އޭގެ
ކޮޕީ އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީއަށް މި އޮތީ ފޮނުވާފަ. އެހެންވީމާ، މި ސިޓީއަށް އަޅުގަނޑުމެން ދޭނެ ޖަވާބެއް ނެތް.
އެހެންނަމަވެސް، މީގެ ކޮޕީ ކުރިން އަޅުގަނޑުމެން ދެންނެވިފަދައިން ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޓީން އެ ބަލަމުންދާ
އޮޑިޓު ރިޕޯޓް، ޖަލުގެ އޮޑިޓު ރިޕޯޓުގެ މައްސަލައަށް އިތުރު މަޢުލޫމާތެއް ދިނުމުގެ ގޮތުން މި ސިޓީގެ ކޮޕީއެއް ވެސް
ޙިއްޞާކުރުމަށް، މި ސިޓީ ވެސް ޙިއްޞާކު އްވުމަށް އެ ގޮތަށް ޢަމަލުކޮށްދެއްވުމަށް އެދެން އިދާރީމޭޒުން. 13 ވަނަ
ނަންބަރުގައި މިއޮތް ފާހަގަ ކުރާ މައްސަ ލަ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީ އާއި އިންސާނީ ޙައްޤުތަކާ ޚިލާފަށް
ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާއިން ކަންތައްތައް ކުރައްވާފައިވާގޮތް ބައްލަވައިދެއްވުން އެދި ފޮނުވާފައިވާ ސިޓީ މުޙައްމަދު
މިސްބާޙް / ފެހިވިލާ، ސ.މަރަދޫ ފޮނުވާފައިވާ ސިޓީ އެއް. ވަރަށް ދިގު ސިޓީއެއް ނޫން. އެއާއެކު އެޓޭ ޗްކުރެ ވިފައިވާ
ޑޮކިއުމަންޓްސްތައް ގިނައީ. އާދެ! މި މައްސަލައިގަ އި ކުޑަކޮށް މެންބަރުންނަށް ރިޢާޔަތްކޮށްދެއް ވައި ގޮތެއް
ނިންމަވާލަދެއްވުމަށް އެދެން. މި ސިޓީގައި ފާހަގަކޮށްފައި އެބަވޭ ދެތިން ކަމެއް. އެއްކަމަކީ ޙުކުމެއްނެތި ވަރަށް ދިގު
މުއްދަތަކަށް މިހާރު ވެސް ޖަލުގަ އި މިވަނީ ހައްޔަރުގަ އި. އަނެއްކަމަކީ ފުލު ހުން އޭނައަށް އެ ތަޙްޤީޤުގައި ބޮޑެތި
އަނިޔާތަކެއް ކޮށްފައިވާކަން. އެކަމުގަ އި ޑޮކްޓަރުގެ ލިޔުންތައް ވެސް އެބަހުރި. މައްސަލަ ނުނިމި އެއް ކޯޓުން އަނެއް
ކޯޓަށް ބަދަލުކުރަމުންދާ ކަންތައް. ރަށުން ގެނެސް، މާލެ ގެނެސް، އަނެއްކާ އެއް ކޯޓުން އަނެއް ކޯޓަށް މި ހެން
ބަދަލުކުރަމުންދާ ވާ ހަކަތަކެއް ގެ ޝަކުވާތަކެއް ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ.
ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޖީހާން މަޙްމޫދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އަނިޔާގެ މައްސަލައިގައި އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ މި ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނަށް މައްސަލަ އަޅުގަނޑުމެން
ހުށަހަޅަން. އަނިޔާގެ މައްސަލަތައް ގާނޫނީގޮތުން ބަލަންޖެހޭނީ ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުން. ދެން މީގައި
ސިޓީގައި ފާހަގަކޮށްފައެއް ނެތް ކޮމިޝަނުން ހުށަހަޅާފައިވާ ކަމެއް. އެހެންވީމާ، އިތުރަށް އަނެއްކާ އޭނައަށް އެ ބުރަ
ނުޖައްސާ އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ އަޅުގަނޑުމެން މި މައްސަލައިގެ އަނިޔާގެ ބައި ބެލުމަށް ޓަކައި ހިއުމަން ރައިޓްސް
ކޮމިޝަނަށް ފޯވާޑުކުރަން. ދެން ބަލާފައި އެ މައްސަ ލަ އެ ބޭފުޅުން ކުރިއަށް ގެންދާކަމަށް ވަންޏާމު
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޖަވާބު ލިބޭނެތާ ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައެއް ކަމަށް މިއީ. އެހެންނަމަވެސް، އެބައި އަޅުގަނޑަށް
ފެންނަނީ މެޑިކަލް ރިޕޯޓާ އެއްކޮށް މި ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލަ ފޯވާޑުކުރަން އަޅުގަނޑުމެން ހިއުމަން ރައިޓްސް
ކޮމިޝަނަށް. ދެން އެއް ކޯޓުން އަނެއް ކޯޓަށް ބަދަލުކުރާ މައްސަލަ... (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އެގޮތަށް ޖަވާބުދިނުމާއި
ދެން ހަމަ ވާނުވާގަ އި ބަންދުގަ އި މިހާދުވަހު ބެހެއްޓުން ވެސް އެއީ އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަމުންދާ ދާއިރާއެއް
ކަމަށް ޖަވާބުދިނުން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެންމެ އަޅުގަނޑުމެން މަޝްވަރާކު ރެވުނު މައްސަލަ މިއީ މުޙައްމަދު މިސްބާޙު /
ސ.މަރަދޫފޭދޫ އިން ފޮނުވާފައި ސިޓީ. އެއީ ޖަލުގައި ޙުކުމެއްނެތި ހައްޔަރުގަ އި ހުރި މީހެއް ގޮތު ގައި އެ ސިޓީގައި
ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ. އެ ސިޓީގެ މެދުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީގެ މެންބަރަކު އެ ފާޅުކުރެ އްވި ޚިޔާލުފުޅަކީ އޭގަ އި
އަނިޔާ، ފުލުހުން އަނިޔާކުރިކަމަށް ބަޔާންކުރައްވާފައިވާ މައްސަލަ ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނަށް މި ކޮމިޓީގެ
ފަރާތުން ފޮނުއްވުން ޑޮކިއުމަންޓްސްތަކާއެކުގައި. އެއީ މެޑިކަ ލް ޑޮކިއުމަންޓްސްތަކެއް އެބަ އޮތް. ދެން ޙުކުމެއް ނެތި
ޖަލުގައި ހައްޔަރުގަ އި ހުންނާތީ އެ މައްސަލައާ ގުޅިގެން ކުރީގައި އަޅުގަނޑުމެން އެ ބާވަތުގެ މައްސަލަތަކުގައި އެ
ދެމުންދާ ޖަވާބުދިނުން. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ޖަ ލުގެ އޮޑިޓު ރިޕޯޓާ ގުޅިގެން މިކަމަށް ޙައްލު ހޯދުމުގެ
މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަމުންދާކަން. ދެން އެއް ކޯޓުން އަނެއް ކޯޓަށް މި މައްސަލަ ބަދަލުވަމުންދާ މައްސަލައާ ގުޅިގެން
ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ މި ގެންނަ ޖުމްލަ ޙައްލުން އެކަންކަން ޙައްލުކު ރެއްވުމު ގެ މަސައްކަތްތަކެއް ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުން މަސައްކަތް ކުރަމުންގެންދާނެކަމުގެ ވާހަކައެއް އަޅުގަނޑުމެން ޖަވާބުގައި ފާހަގަކޮށްލުން. މިގޮތަށް
ހުށަހެޅިފައި މިވަނީ. ދެން، އާދެ! މިދެންނެވި ހުށަހެޅުމަށް ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް ތާއީދުކުރައްވާ ކަމަށް
އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ. އެހެންވީމާ، އިއްތިފާޤުން ނިމިއްޖެ. މިހާރު މިއޮތީ އެންމެފަހު މައްސަލަ. އެއީ ހަމަ ޢާއްމު
މެންބަރަކު ފޮނުވާފައިވާ ސިޓީއެއް. އަޙްމަދު ޞަބާޙް ޢަލީ / ޏ.ފުވައްމުލަށް. ގާނޫނީގޮތުން ލިބެންޖެހޭ ޕެ ރޯލްގެ
ފުރުޞަތާއި ކުލެމެންސީގެ ފުރުޞަތުފަދަ ފުރުޞަތުތައް ނުލިބި ލަސްވަމުންދާ މައްސަލަ އަށް އަވަސް
ހޯއްދަވައިދެއްވުމަށް އެދި ފޮނުވާފައިވާ ސިޓީއެއް. އަޙްމަދު ޞަބާޙް ޢަލީ ފޮނުވި ސިޓީއާ ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަނޑު

ކޮމިޓީން ގޮތެއް ނިންމަވާލަދެއްވުން އެދެން. އާދެ! މި ސިޓީއަކީ އައްސޭރި ޖަލުން ފޮނުވާފައިވާ ސިޓީއެއް
ހައްޔަރުގައިވާ. ކ.ހި އްމަފުށި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އައްސޭރި ޖަލުން، އަޙްމަދު ޞަބާޙް. މި ސިޓީގައި މި ފާހަގަކުރަނީ
ކްލެމެންސީގެ ޙައްޤުތަކާއި މި ޕެރޯލްގެ ޙައްޤުތައް ނުލިބޭތީވެ އެކަމުގެ ކަންބޮޑުވުން ފާޅުކޮށް އެކަންކަން ޙައްޤު
ކަށަވަރުކޮށްދެއްވުމަށް އެދި. މި ސިޓީގެ ކުރީގައި އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ މި ބާވަތުގެ މައްސަލަތަކެއްގައި ނިންމުންތަކެއް
ނިންމައިފި. ކުލެމެންސީ ބޯޑަށާއި ޕެރޯލް ބޯޑަށް އަޅުގަނޑު މެން މިބާވަތުގެ މައްސަލަ ފޯވާޑުކޮށްލުން. އެހެންވީމާ،
އެކަން އެގޮތަށް ކޮށްފަ އި އަދި މި ސިޓީ ފޮނުވި ފަރާތަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރީގައި މި ދެމުންދާ ޖަވާބު ހަ މަ
ސްޓޭންޑަޑު ޖަވާބުދިނުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ކޮމިޓީގެ މެންބަރުންގެ އިއްތިފާޤުން ފާސްވީ. ތ.އޮމަދޫ / ނިޝާން
މުޙައްމަދު އަޙްމަދު ފޮނުވާފައިވާ ސިޓީ. މި ސިޓީ އަލަށް ލިބުނު ސިޓީއެއް. މި ސިޓީގެ ސުންގަޑިއަކީ އޮކްޓޯބަރ،
އާދެ! އޮކްޓޯބަރު 7. އޮކްޓޯބަރު 7 އެއީ ރިސަސްއަށްފަހުގައި . އޮކްޓޯބަރު 7 އެއީ ޑެޑްލައިންކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން
ކޮމިޓީން މި ކަނޑައަޅަނީ ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް މިއަށް ރުހިވަޑައިގެންފައިވާތީ ވެ. މިއާއެކުގައި އަޅުގަނޑުމެން
މިއަދުގެ ކޮމިޓީގެ މި ބައްދަލުވުން ނިމުނީ. ހު ރިހާ މެންބަރުންނަށް ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން.
ވައްސަލާމްޢަލައިކުމް.
____